

10. Комаров С. А. Общая теория государства и права. Учебник. М.: Юрайт, 1997.

11. Шабуров А. С. Политические и правовые аспекты социальной ответственности личности: Дис... доктора юрид. наук. Свердловский юридический инс.-т. Свердловск, 1992.

12. Похмелкин В. В. Социальная справедливость и уголовная ответственность. Красноярск: изд-во Красноярского ун-та, 1990.

13. Trăilescu A. Răspunderea patrimonială pentru actele administrative de autoritate nelegală. București: C. H. Beck, 2013.

14. Bădescu M. Sancțiunea juridică. Teză de doctorat. București: facultatea Drept, 2000.

15. Sartre E. T. L'existentialisme est un humanisme. Suisse. Nagel, 1964.

16. Saxto-Romane E. Arhitipuri juridice în Biblie. Iași: Polirom, 1997

17. Angel H. I., Deak M., Popa M. Răspunderea civilă. București: Ed. științifică, 1970.

18. Кожевников С. Н. Юридическая ответственность. Общая теория права. Курс лекций под общ. ред. В. К. Бабаева Н. Новгород: Нижегородская ВШ МВД РФ, 1993.

19. Алексеев С. С. Государство и право. Начальный курс. 2-е изд. перераб. и доп. М.: Юрид. Лит., 1994.

20. Лейст О.Э. Санкции и ответственность по советскому праву (Теоретические проблемы). М.: МГУ, 1981.

21. Кондратьева С. Л. Юридическая ответственность как институт материального права. Проблемы теории и практики правоохранительной деятельности органов внутренних дел: Сб. статей адъюнктов и соискателей. Вып.8. - М.: ЮИ МВД России, 1997.

22. Baltag D. Teoria răspunderii și responsabilității juridice. Chișinău: ULIM, 2007.

23. Сиротин А.С. Юридическая ответственность по советскому праву. Проблемы ответственности и наказания в советском праве. М., 1990.

24. Лазарев, В. М. Юридическая ответственность как форма и средство реализации социальной справедливости в советском обществе: Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. М., 1990.

25. Витрук Н. В. Общая теория юридической ответственности. М.: Норма, 2008.

CZU 343.357

ELEMENTE DE DREPT PENAL COMPARAT PRIVIND INFRAȚIUNEA DE EXCES DE PUTERE SAU DEPĂȘIRE A ATRIBUȚIILOR DE SERVICIU

Vladimir PUICA,
doctorand, Academia „Ștefan cel Mare”

Articolul este consacrat componenței excesului de putere, unor aspecte ale răspunderii pentru această infracțiune, precum și analizei comparative a excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu. În plus, se atrage atenția asupra unor neajunsuri ale formulării articolului 328 din Codul penal, care prevede răspunderea pentru excesul de putere.

Cuvinte-cheie: atribuții de serviciu, uzurparea atribuțiilor de serviciu, infracțiuni de corupție, depășire a atribuțiilor de serviciu, abuzul de putere, componența de infracțiune, Cod penal, Republica Moldova.

ELEMENTS OF COMPARED CRIMINAL LAW CONCERNING THE CRIME OF EXCESS OF POWER OR OVERRIDING OF THE DUTIES

Vladimir PUICA,
Phdstudent, „ȘtefancelMare” Academy

The article deals with the composition of abuse of power, some aspects of responsibility for the crime, as well as a comparative analysis of power and abuse of authority. In addition, attention is drawn to some design flaws of article 328 of the criminal code, providing for liability for abuse of office.

Keywords: official powers, appropriation of powers, corruption crimes, excess of powers, abuse of powers, crime structure, Criminal Code, Republic of Moldova.

Introducere. Pentru perfecționarea normelor care reglementează răspunderea penală pentru excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, în Republica Moldova este necesar de luat în considerație experiența și tendințele aplicării acestui concept în țările de peste hotare.

Analiza legislației penale a țărilor străine permite, în primul rând, de a releva particularitățile reglementării legislative a componenței infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu în țările date, iar, în al doilea rând, de a aprecia posibilitatea împrumutării acestora pentru legislația penală autohtonă.

Experiența străină a reglementării excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu permite

de a înțelege mai bine importanța socială a acestei norme. Studiarea acestei experiențe deschide noi orizonturi, condiționează o cunoaștere mai bună a legislației proprii, deoarece trăsăturile specifice ale dreptului se evidențiază în cadrul analizei comparative cu alte sisteme.

În cadrul investigării legislației penale a țărilor străine este rațional de evidențiat două grupuri de state: țările foste membre ale URSS (Republica Azerbaidjan, Republica Kirghiză, Republica Tajikistan, Federația Rusă, Republica Letonă, Republica Lituania, Republica Estonia, Ucraina, Republica Kazakhstan, Republica Belorusă, Republica Uzbekistan) și statele evaluate ale lumii (Australia, Bulgaria, China, Danemarca, Elveția, Japonia, Polonia, SUA).

Metode și materiale aplicate. În limitele de studiu al acestui articol, în calitate de metodă de cercetare principală a fost utilizată metoda comparativă de studiere a infracțiunii de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu. În afară de metoda comparativă au mai fost utilizate o serie de metode cum ar fi: metoda analizei logice, interpretării logice, clasificării etc.

Conținut de bază. Analiza legislației penale ale statelor evolute ale lumii demonstrează că, în general, obiectul infracțiunilor de serviciu și, în particular, al excesului de putere (depășirii atribuțiilor de serviciu) îl constituie activitatea normală a organelor puterii de stat, organelor de autoadministrare locală, interesele de serviciu. Astfel se evidențiază o asemănare în acest aspect cu abordarea faptei date de către legiuitorul Republicii Moldova. Cea mai evidentă diferență se atestă în poziția legiuitorilor străini referitoare la criminalizarea excesului de putere, inclusiv în reglementarea semnelor subiective și obiective. Criteriul menționat permite să divizăm condiționat aceste state încă în două subgrupuri: cele în care excesul de putere este criminalizat (Polonia, Bulgaria) și cele în legislația penală a cărora nu se conțin indicații directe referitoare la excesul de putere (toate celelalte).

Codul penal al Poloniei nu conține o componentă distinctă a excesului de putere, însă depășirea atribuțiilor de serviciu este totuși menționată în §1 art. 231: „Persoana publică care depășindu-și atribuțiile sau neexecutându-și obligațiile sale acționează în dauna intereselor publice sau private se pedepsește cu privațiune de libertate de la 1 an la 10 ani” [8].

În opinia noastră, această componentă este formulată nereușit din punct de vedere al tehnicii legislative și al principiului diferențierii răspunderii penale. În primul rând, în aceeași dispoziție sunt incrimi-

nate și depășirea atribuțiilor de serviciu, și neglijența de serviciu, prin urmare aceste fapte apreciindu-se ca posedând același grad prejudiciabil, ceea ce, considerăm noi, este discutabil: acțiunea care depășește împuternicirile persoanei publice nu poate avea același grad prejudiciabil ca și inacțiunea, deoarece inacțiunea în cazul echivalenței tuturor celorlalte circumstanțe întotdeauna are un grad prejudiciabil mai mic. În al doilea rând, nu sunt evidențiate semnele depășirii atribuțiilor de serviciu, nu sunt indicate acțiunile prejudiciabile care o formează. Nu conține Codul penal al Poloniei nici componenta infracțiunii de abuz de serviciu, lăsând în afara aprecierii juridice un șir de fapte prejudiciabile, care, astfel, nu nimeresc în categoria celor pasibile de pedeapsă penală, de exemplu, atunci când persoana publică își utilizează atribuțiile în dauna intereselor publice sau private fără a depăși limitele lor. În calitate de semne adăugătoare sunt indicate scopul de a obține un profit material sau personal (§ 2 art. 231), acțiunea neintenționată și dauna esențială (§ 3). Însă aceste semne nu înăspresc pedeapsa, ci dimpotrivă, dacă depășirea atribuțiilor a avut un caracter neintenționat cauzând o daună esențială pedeapsa privativă de libertate nu poate depăși doi ani. Nu este clară logica legiuitorului referitoare la construirea componentei agravate a excesului de putere, deoarece depășirea atribuțiilor de serviciu comisă cu scopul obținerii unui profit material sau personal (§ 2 art. 231) nu atrage sporirea răspunderii penale a persoanei publice. În circumstanțele date este dificil de vorbit despre realizarea de către legiuitorul polonez a principiului diferențierii răspunderii penale, întrucât funcția de bază a semnelor calificative – diferențierea răspunderii prin intermediul stabilirii unor noi limite ale pedepsei penale datorită modificării considerabile a gradului

prejudiciabil – nu-și găsește aici realizarea. O deosebire esențială ale prevederilor Codului penal al Republicii Moldova îl constituie și faptul că săvârșirea depășirii atribuțiilor de serviciu conform legislației penale poloneze este posibilă atât cu vinovăție intenționată, cât și cu vinovăție imprudentă (§ 3 art. 231). Doctrina penală și practica judiciară a Republicii Moldova nu acceptă o astfel de poziție.

Art. 282 al Codului penal al Bulgariei, care conține dispoziții legale referitoare la depășirea atribuțiilor de serviciu este apropiat ca conținut art. 231 al Codului penal al Poloniei. Astfel, el tot nu dezvăluie semnele esențiale ale acestei infracțiuni: „Persoana publică care și-a încălcat sau nu și-a executat atribuțiile de serviciu ori și-a depășit împuternicirile sau drepturile cu scopul de a căpăta pentru sine sau pentru alte persoane profituri materiale sau de a cauza prejudiciu altei persoane, dacă prin aceste acțiuni s-a creat posibilitatea survenirii unor consecințe prejudiciabile importante...” [7]. Spre deosebire de art. 231 al Codului penal al Poloniei componenta de infracțiune nu este construită ca o componentă formală, ci ca una de pericol, adică doar simpla comitere a acestor acțiuni nu este de ajuns pentru atragerea persoanei la răspundere penală. O normă specială referitoare la abuzul de serviciu în codul penal al Bulgariei la fel lipsește, însă spre deosebire de codul penal al Poloniei art. 282 al Codului penal al Bulgariei cuprinde un șir mai larg de fapte, incriminând nu două fapte, ci trei: excesul de putere, abuzul de putere și neglijența de serviciu. Fapta devine infracțiune doar în prezența scopului cupidant sau scopului cauzării prejudiciului și posibilității survenirii consecințelor prejudiciabile importante. Noțiunea unor astfel de consecințe în codul penal al Bulgariei nu se dezvăluie. În afară de aceasta, în calitate de circumstanțe agra-

vante se mai indică „consecințele prejudiciabile considerabile” (alin. (2)) și „cazurile deosebit de grave” (alin. (3)), noțiunile cărora la fel nu sunt descrise. O astfel de multitudinea de semne de evaluare, în opinia noastră, nu pot fi referite la virtuțile tehnicii legislative al acestui Cod penal, deoarece orișice categorii de evaluare trezesc multiple probleme și discuții în practica de aplicare a dreptului.

Astfel, stabilind răspunderea penală pentru depășirea atribuțiilor de serviciu, legiuitorii Poloniei și Bulgariei nu dezvăluie semnele esențiale ale faptei supuse investigației, nu menționează criteriile de delimitare ale excesului de putere de abuzul de serviciu, formulând componentele respective ori în cadrul unui singur articol (CP al Bulgariei) ori nu evidențiază abuzul de putere în calitate de faptă pasibilă de pedeapsă penală (CP al Poloniei).

Codurile penale ale țărilor din subgrupa a doua nu conțin indicații directe asupra excesului de putere. Astfel, în majoritatea codurilor penale ale acestor țări spre deosebire de Codul penal al Republicii Moldova, depășirea atribuțiilor de serviciu este absorbită de noțiunea mai largă a abuzului de serviciu.

Caracterizând descrierea legislativă a infracțiunilor de serviciu în legislația penală a țărilor străine din subgrupul dat este necesar de menționat că, în general, pot fi evidențiate doar anumite tendințe comune, neexistând anumite reguli stricte care să se realizeze în toate aceste țări. Totodată este vizibilă tendința legiuitorului de a nu aborda formal problematica infracțiunii și pedepsei. Astfel, Codul penal al Danemarcei conține o prevedere specială referitoare la încălcarea de serviciu neinfrațională: „Dacă în virtutea atribuțiilor de serviciu persoanei care a comis infracțiunea sau în virtutea caracterului funcției lui în legătură cu exercitarea de către el a puterii publice în alte relații,

sau în virtutea altor circumstanțe fapta poate fi cercetată ca fiind lipsită de importanță, atunci nu trebuie să se aplice nicio pedeapsă” (art. 1 cap. 20 CP al Danemarcei).

Codul penal al Australiei nu menționează excesul de putere, stabilind răspunderea penală doar pentru abuzul utilizării titlului (statutului) de serviciu. În corespundere cu art. 142.2 drept abuz se recunosc acțiunile funcționarului public al Uniunii Australiene, când acesta: „(i) realizează orice influență, pe care o poate efectua persoana publică în calitate de funcționar public al Uniunii Australiene; sau (ii) participă în orișice activitate în temeiul atribuțiilor de serviciu ale funcționarului public al Uniunii Australiene; sau (iii) utilizează orice informație, pe care o posedă în virtutea funcției sale...”[3]. Fapta se apreciază a fi infracțională, dacă ea s-a comis intenționat în scopul obținerii unui profit ilicit (b (i)) sau pentru cauzarea unui prejudiciu ilicit altei persoane (b (ii)). Un avantaj al acestei norme, în opinia noastră, îl constituie indicația directă asupra intenției ca unica formă posibilă de vinovăție în cazul comiterii acestei infracțiuni. Totodată, analiza acțiunilor interzise prin art. 142.2 permite să concluzionăm despre lipsa în el a semnelor depășirii atribuțiilor de serviciu, deoarece în toate cazurile incriminate persoana acționează doar în limitele împuternicirilor acordate

Codul penal al Danemarcei ca și Codul penal al Australiei conține indicații directe doar referitoare la abuzul de serviciu (§150, 155), însă spre deosebire de Codul penal al Australiei descrie cazurile particulare de exces de putere. Astfel, în corespundere cu § 131 (1), „Orișice persoană ..., care fără a poseda împuterniciri publice comite acțiuni, pentru exercitarea cărora astfel de împuterniciri sunt necesare ..., se pedepsește cu amendă sau detențiune simplă ...”[4] Această normă, în opinia noastră, nu este lipsită de

neajunsuri ale tehnicii construirii ei: în primul rând, nu sunt indicate semnele esențiale ale depășirii, ceea ce ne permite să concluzionăm despre pasibilitatea de pedeapsă a oricărei devieri de la această normă, în al doilea rând, este puțin probabil ca orișice persoană să fie recunoscută subiect al acestei infracțiuni, deoarece aceasta poate în genere să nu fie înzestrată cu careva împuterniciri publice, lucrând, de exemplu, într-o organizație comercială, în al treilea rând, nu sunt dezvăluite semnele laturii subiective ale infracțiunii, ceea ce, în opinia noastră, creează dificultăți în aplicarea acestei norme în practică. Un caz particular al depășirii atribuțiilor de serviciu, în opinia noastră, este descris și în § 147: „Dacă orișice persoană, în obligațiile căreia intră aplicarea forței coercitive a statului, în acest scop utilizează metode ilicite de obținere a recunoașterii sau a probelor ...”. Spre deosebire de norma generală (§ 131 (1)), în § 147 este stabilit un cerc mai îngust de subiecți și mai concret sunt determinate acțiunile ilicite, care compun latura obiectivă. Ambele componente sunt formale, adică pentru recunoașterea infracțiunii ca fiind consumată nu se cere survenirea consecințelor. În pofida existenței și a unei norme generale, și a unei norme speciale, care stabilește răspunderea penală pentru cazuri particulare de exces de putere, Codul penal al Danemarcei nu incriminează toate acțiunile care sunt apreciate ca infracțiuni conform art. 328 CP RM, deoarece norma generală nu cuprinde acțiunile pe care nicio persoană nu este în drept să le săvârșească, iar norma specială cuprinde doar o parte a acțiunilor menționate, având efecte doar asupra unui cerc îngust de subiecți.

Codul penal al Elveției la fel nu conține o normă specială referitoare la depășirea atribuțiilor de serviciu. Toate infracțiunile de acest gen după logica legiuitorului elvețian se cuprind de art. 312, care stabilește

răspunderea penală pentru abuzul de serviciu: „Membrii unei autorități și funcționarii care în scopul obținerii unui avantaj ilicit pentru sine sau pentru terț ori în scopul cauzării unui prejudiciu altei persoane, vor abuza de împuternicirile sale vor fi pedepsiți cu o pedeapsă privativă de libertate până la 5 ani sau cu o pedeapsă pecuniară” [9]. Latura obiectivă a abuzului de serviciu nu este dezvăluită de către legiuitor, iar după latura subiectivă art. 312 în mare parte se aseamănă cu art. 142.2 al Codului penal al Australiei, deoarece prevede scopul obținerii unui avantaj ilicit sau cauzării unui prejudiciu.

Codul penal al Japoniei din a. 1907 [11] prevede o normă generală referitoare la abuzul de serviciu în art. 193 „Abuzul de putere acordat datorită funcției din partea persoanei publice”, însă o normă generală referitoare la excesul de putere nu conține. Cazurile particulare de depășire a atribuțiilor de serviciu apar doar în calitate de semne agravante ale abuzului de serviciu: „Reținerea sau detenția ca rezultat al abuzului de putere acordat datorită funcției din partea persoanei publice” (art. 194), „Violența sau comportamentul urât ori înjositor din partea persoanei publice” (art. 195). Art. 196 al Codului penal al Japoniei prevede: „Cauzarea morții sau vătămărilor corporale ca rezultat al abuzului de putere acordat datorită funcției din partea persoanei publice”. Menționăm în context, că pentru săvârșirea faptei incriminate la art. 196 nu se stabilește o sancțiune independentă, specificându-se că în aceste cazuri „... trebuie să fie aplicată o pedeapsă stabilită pentru vătămările corporale, dacă ea este mai aspră”. Astfel, specificul depășirii atribuțiilor de serviciu conform Codului penal al Japoniei constă, în primul rând, în faptul că componenta dată posedă o altă denumire considerându-se juridic drept o categorie a abuzului de serviciu, iar, în al doilea rând,

în Japonia este criminalizată doar o singură formă a excesului de putere – săvârșirea acțiunilor, pe care nicio persoană publică nu este în drept de a le comite.

Legiuitorul chinez la fel nu a considerat necesar de a evidenția o componentă separată pentru depășirea atribuțiilor de serviciu săvârșită de funcționarii organelor de stat. Faptul dat poate fi lămurit prin particularitățile politicii penale chineze care admite utilizarea largă a noțiunilor de evaluare în formularea componentelor de infracțiune. Astfel, într-un singur articol al Codului penal al RPC (art. 397) sunt reunite două infracțiuni destul de diferite, precum abuzul de putere și neglijența de serviciu. În calitate de semn calificativ în norma dată apare prezența scopurilor cupidante (alin. (2) art. 397 CP RPC), ceea ce contravine naturii imprudente a neglijenței criminale [6].

O modalitate deosebită de construire ale normelor referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de serviciu și excesul de serviciu a ales legiuitorul spaniol. Codul penal al Spaniei din a. 1995, de facto, nu conține norme generale cu privire la abuzul de serviciu și excesul de serviciu, însă include multiple componente care prevăd cazuri particulare ale acestora. Aceasta corespunde tendinței generale a acestui cod remarcată de specialiștii ruși N.F. Kuznețova și F. M. Reșetnikov „de a include în el masivul de bază al interdicțiilor juridico-penale” [5, p. 4]. În calitate de normă generală referitoare la abuzul de serviciu poate fi condiționat considerat art. 404 al Codului penal al Spaniei, în care se incriminează emiterea de către persoana publică sau funcționarul de stat a unei decizii vădit injuste pe o problemă administrativă. Construcția formală a acestei componente, evident, ușurează dovedirea infracțiunii, însă, acest avantaj, în esență, se anulează din cauza semnului de evaluare „decizie vădit injustă”.

Luând în considerație că noțiunea de justete admite o interpretare destul de diversă, o astfel de abordare legislativă stimulează practica judiciară de a elabora criterii unice de înțelegere a acestei noțiuni, de a crea o anumită tradiție juridică.

Codul penal al Germaniei la fel nu conține o normă penală generală referitoare la abuzul sau excesul de serviciu, dar include o componentă specifică legată de depășirea atribuțiilor de serviciu: „Persoana publică care în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu serviciul său cauzează o vătămare corporală sau admite cauzarea ei, se pedepsește cu privațiune de libertate de la trei luni până la cinci ani, iar în cazuri mai puțin grave se pedepsește cu privațiune de libertate până la cinci ani sau cu amendă” (alin. (1) art. 340). Într-o formulă atât de concentrată o normă asemănătoare referitoare la excesul de putere nu se relevă în codurile penale ale statelor din subgrupul dat.

Codul penal al statului Texas (SUA) conține o normă penală referitoare la abuzul de serviciu. În conformitate cu p. (a) art. 39.02 (Abuzul de putere), „un funcționar public săvârșește un atentat, dacă el, având intenția de a obține un profit sau de a cauza un prejudiciu ori de a comite o escrocherie în privința altei persoane, intenționat sau conștient: (1) încalcă legea care reglementează obligațiile de serviciu sau de muncă ale unui astfel de funcționar sau, (2) realizează utilizarea incorectă a patrimoniului, serviciilor, personalului de stat ..., care se află sub controlul sau în posesiunea unei astfel de persoane publice în virtutea obligațiilor sale de muncă sau de serviciu” [10]. În pofida faptului că acțiunile indicate legiuitorul le referă la abuz de serviciu, fapta prevăzută la p. (1), în opinia noastră, poate fi privită ca exces de putere, deoarece persoana poate comite și acțiuni care ies în afara limitelor împuternicirilor

sale, adică în afara limitelor cercului drepturilor și obligațiilor sale. Săvârșirea infracțiunii este posibilă doar cu intenție directă, iar în calitate de semne obligatorii mai apare scopul obținerii unui profit, cauzării unui prejudiciu sau comiterii escrocheriei în privința altei persoane.

În afară de norma indicată Codul penal al statului Texas conține și art. 39.03 (Hărțuirea din partea persoanei publice), în care la fel sunt prezente semne ale excesului de putere. Astfel, art. 39.03 prevede: „Funcționarul public, care pretinzând că își execută obligațiile de muncă sau de serviciu, săvârșește un atentat, dacă el: (1) intenționat maltratează, arestează o altă persoană ..., cunoscând că acțiunile sale sunt ilegale; (2) intenționat lipsește persoana de dreptul său sau o împiedică în exercitarea dreptului său, cunoscând că acțiunile sale sunt ilegale; (3) intenționat supune o altă persoană hărțuirii sexuale”. Comparând prevederile date cu cele ale legislației penale ale Republicii Moldova [1] putem concluziona că acțiunile enumerate în art. 39.03 pot fi referite la categoria acțiunilor pe care nicio persoană publică nu este în drept de a le comite. Se evidențiază în acest articol și o descriere mult mai detaliată decât în alte coduri a laturii subiective a infracțiunii: legiuitorul indică direct asupra cunoașterii de către făptuitor a ilegalității acțiunilor sale, ceea ce, în opinia noastră, constituie un avantaj al tehnicii legislative penale din statul Texas.

Astfel, Codul penal al statului Texas stabilește răspunderea penală pentru anumite cazuri de depășire ale atribuțiilor de serviciu, însă într-un caz excesul de putere este identificat cu abuzul de serviciu (art. 39.02), iar în alt caz este denumit hărțuire din partea persoanei publice (art. 39.03).

Noul Cod penal al României nu conține o normă generală denumită exces de putere sau depășire a

atribuțiilor de serviciu. Totuși în art. 300 „Uzurparea funcției” se cuprinde și această faptă „Fapta funcționarului care în timpul serviciului îndeplinește un act ce nu intră în atribuțiile sale, dacă prin aceasta s-a produs una dintre urmările prevăzute în art. 297” [2]. Menționăm că art. 297, care incriminează abuzul de serviciu, indică în calitate de astfel de urmări „o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice”. Respectiv prevederile Codului penal român în materia dată sunt mai largi decât cele ale Codului penal al RM, deoarece, în primul rând, incriminează nu doar cazurile când funcționarul depășește atribuțiile sale, dar și îndeplinirea oricăror altor acte care nu intră în atribuțiile sale și, în al doilea rând, nu indică asupra proporțiilor daunei cauzate drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice. Aparte menționăm că la art. 296 „Purtarea abuziva” se incriminează cazurile speciale de exces de putere sau depășire a atribuțiilor de serviciu: la alin. (1): „Întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu” și la alin. (2): „Amenințarea ori lovirea sau alte violențe săvârșite în condițiile alin. (1)” [2].

Pe cât de diferite sunt prevederile codurilor penale analizate în materia reglementării legislative a semnelor laturii obiective și laturii subiective ale excesului de putere, într-atât de diferite sunt și abordările subiectului acestei infracțiuni. Printre acestea se evidențiază: persoana publică (CP al Poloniei, CP al Japoniei), funcționarii sau membrii organelor electivă (CP al Elveției), colaboratorii organelor de stat (CP al Chinei), funcționarul public (CP al Australiei); persoana cu funcție de răspundere (CP al Bulgariei), funcționarul public (CP al statului

Texas); orișice persoană în cadrul exercitării funcțiilor publice (CP al Danemarcei).

Relevăm diferențe nu doar în denumire, dar și în abordarea noțiunii acestor persoane. Total pot fi evidențiate patru abordări diferite:

- în legislația penală se conține doar denumirea subiectului infracțiunii, iar semnele lui calitative nu sunt dezvoltate (CP al Japoniei, CP al Bulgariei, CP al Danemarcei etc.);

- în legea penală se indică lista exhaustivă a persoanelor recunoscute subiect al acestei infracțiuni, fără a se formula o noțiune a acestuia (CP al Australiei, CP al Poloniei);

- în legea penală se conține noțiunea subiectului infracțiunii, care indică semnele lui calitative esențiale (CP al Elveției). Abordarea corespunzătoare este specifică și legiuitorului Republicii Moldova;

- în legea penală se formulează și noțiunea subiectului și se enumără lista funcțiilor în cadrul cărora, ocupându-le, persoana capătă statutul respectiv (CP al statului Texas).

Concluzii

Toate abordările menționate, cu excepția primei, posedă atât laturi pozitive, cât și laturi negative. Totuși, ținând cont de dinamica evoluției legislației Republicii Moldova considerăm că la etapa actuală de dezvoltare a dreptului este mai favorabilă pentru țara noastră anume abordarea conceptului al treilea, deoarece includerea în CP al Republicii Moldova a unei liste exhaustive a persoanelor care pot fi considerate persoane publice, în primul rând, este dificil de a fi realizat în practică, dat fiind numărul mare al lor, iar, în al doilea rând, nu va simplifica activitatea de aplicare a dreptului, întrucât va cere modificări permanente ale legislației penale în legătura cu apariția de noi persoane publice, fapt care mărturisește despre calitatea insuficientă a legii penale.

Referințe bibliografice

1. Codul penal al R. Moldova, Cod nr.985 din 18.04.2002 // Monitorul Oficial al R. Moldova din 14.04.2009 Nr. 72-74 art nr. 195.

2. Noul Cod Penal actualizat 2019 - Legea 286/2009 // <https://e-juridic.manager.ro/articole/codul-penal-actualizat-2014-14489.html> (vizitat la 22 august 2019).

3. Уголовный кодекс Австралии 1995 г. / Науч. ред. И.Д. Козочкин, Е.Н. Трикоз. СПб. 2002.

4. Уголовный кодекс Дании / Науч. ред. С.С. Беляев. СПб., 2001.

5. Уголовный кодекс Испании / Под ред. и с предисл. Н. Ф. Кузнецовой и Ф. М. Решетникова. М, 1998.

6. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики. // <http://ukknr.uscoz.ru> (vizitat la 16.09.2018).

7. Уголовный кодекс Республики Болгария / Науч. ред. А.И. Лукашов. СПб., 2001.

8. Уголовный кодекс Республики Польша/ Науч. ред. А.И. Лукашов, Н.Ф. Кузнецова. СПб., 2001.

9. Уголовный кодекс Швейцарии / Науч. ред. А.В. Серебренникова. СПб., 2001.

10. Уголовный кодекс штата Техас / Науч. ред. И.Д. Козочкин. СПб., 2006.

11. Уголовный кодекс Японии/ Науч. ред. А.И. Коробеев. СПб., 2002.

DATE DESPRE AUTOR:

Vladimir PUICA,
ofițer de urmărire penală detașat în
Procuratura Anticorupție,
Doctorand, Academia „Ștefan cel
Mare” a Ministerului Afacerilor
Interne al Republicii Moldova,
mail: vladimir.puica@cna.md

About the author:
Vladimir PUICA,
criminal prosecution officer in
the Anti-corruption Prosecutor's
Office,
Phd student, „Ștefan cel Mare”
Academy of the Ministry of
Internal Affairs of the Republic of
Moldova,
mail: vladimir.puica@cna.md

CZU: 341.645

CONSIDERAȚII GENERALE PRIVIND CONFLICTELE ARMATE FĂRĂ CARACTER INTERNAȚIONAL ÎN LUMINA PREVEDERILOR STATUTULUI CURȚII PENALE INTERNAȚIONALE

Ion FRUNZE,
doctor în drept, USEM

Acest articol analizează esența conflictelor armate non-internaționale și standardele juridice internaționale care trebuie respectate de părțile implicate. Noutatea și originalitatea științifică sunt asigurate de analiza complexă a conflictelor armate interne în contextul cadrului normativ internațional cu elucidarea problemelor specifice existente în această materie, de cercetare a conflictului intern prin prisma dreptului internațional umanitar și de elaborarea unor concluzii orientate spre perfecționarea practicii și a modului de abordări în reglementarea tipului de conflict armat vizat. Problema științifică de importanță majoră soluționată în lucrare constă în elucidarea aspectelor tratate de dreptul internațional a conflictelor armate non internaționale.

Cuvinte-cheie: *conflictelor armate non-internaționale, dreptul internațional umanitar, standardele juridice internaționale.*

GENERAL CONSIDERATIONS ON INTERNATIONAL ARMED CONFLICT IN THE LIGHT OF THE PROVISIONS OF THE STATUS INTERNATIONAL PENAL CURT

Ion FRUNZE,
Phd in Law, dr., UESM

This article examines the essence of non-international armed conflicts and international legal standards to be respected by involved parties. The scientific novelty of this thesis is presented by a complex analysis of internal armed conflicts in the context of international regulatory framework; the elucidation of the problems existing in this field; the study of the Transdnistrian conflict within international humanitarian law and the formulation of concrete conclusions and recommendations aimed at improving the practice and the methods of settlement of the investigated type of armed conflicts.

Keywords: *non-international armed conflicts, international humanitarian law, international legal standards*

Introducere. Problematika conflictelor armate fără caracter internațional este în permanentă studiere, deoarece tipul de conflict armat, cel mai des întâlnit în societatea contemporană, este conflictul armat neinternațional, care se caracterizează, de obicei, printr-o brutalitate extremă.

Dreptul internațional umanitar oferă cadrul normativ în raport cu care ar trebui să fie evaluat com-

portamentul părților în conflictele armate interne.

Cele mai multe conflicte armate de astăzi au caracter neinternațional. Aceste conflicte sunt guvernate de teamă sau amenințare, de distrugere sau suferință extremă, de atacuri deliberate împotriva civililor, de distrugerea de proprietăți civile și de jafuri, de deplasaarea forțată a populației, de utilizarea civililor ca scuturi umane, de